

Tisk a informace

Soudní dvůr Evropské unie
TISKOVÁ ZPRÁVA č. 85/22
V Lucemburku dne 17. května 2022

Rozsudky ve věci C-600/19 Ibercaja banco, ve spojených věcech C-693/19 SPV Project 1503 a C-831/19 Banco di Desio e della Brianza a další, jakož i ve věcech C-725/19 Impuls Leasing România a C-869/19 Unicaja Banco

Zneužívající ujednání ve spotřebitelských smlouvách: vnitrostátní procesní zásady nemohou bránit právům, která pro jednotlivce vyplývají z unijního práva

Zásada efektivity vyžaduje účinný přezkum případně zneužívající povahy ujednání

V dnešních rozsudcích Soudní dvůr, zasedající ve velkém senátu, rozhodl o několika předběžných otázkách podaných španělskými, italskými a rumunskými soudy, které se týkají výkladu směrnice 93/13/EHS¹ o zneužívajících ujednáních ve spotřebitelských smlouvách.

Soudní dvůr byl dotázán, zda vnitrostátní procesní zásady, jako je překážka věci pravomocně rozsouzené, mohou omezit pravomoci vnitrostátních soudů, zejména exekučních, za účelem posouzení možné zneužívající povahy smluvního ujednání. Jsou zásady vnitrostátního procesního práva, které neumožňují toto posouzení na úrovni výkonu exekučního titulu, včetně posouzení soudem i bez návrhu, z důvodu existence předchozích vnitrostátních soudních rozhodnutí, slučitelné se směrnicí 93/13?

Soudní dvůr v tomto ohledu připomněl význam, který má jak v unijním právním řádu, tak ve vnitrostátních právních řádech **zásada překážky věci pravomocně rozsouzené**. Za účelem zajištění jak stability práva a právních vztahů, tak řádného výkonu spravedlnosti je důležité, aby soudní rozhodnutí, která se po vyčerpání možných procesních prostředků nebo po uplynutí lhůt stanovených pro tyto procesní prostředky stala pravomocnými, již nemohla být zpochybněna².

Soudní dvůr tak nejprve připomněl, že systém ochrany zavedený směrnicí 93/13 vychází z myšlenky, že se spotřebitel nachází v nerovném postavení vůči prodávajícímu nebo poskytovateli, co se týče vyjednávací síly i úrovně informovanosti³. Vzhledem k takovémuto nerovnému postavení stanoví směrnice 93/13, že zneužívající ujednání nejsou pro spotřebitele závazná. Jedná se o kogentní ustanovení, které má nahradit formální rovnováhu rovnováhou skutečnou⁴.

Dále Soudní dvůr uvedl, že vnitrostátní soud má povinnost posuzovat zneužívající povahu smluvního ujednání spadajícího do působnosti směrnice 93/13 i bez návrhu⁵ a že členské státy mají povinnost zajistit přiměřené a účinné prostředky zabráňující dalšímu používání zneužívajících ujednání⁶.

Unijní právo v zásadě neharmonizuje postupy použitelné na přezkum údajně zneužívající povahy smluvního ujednání, na které se tedy vztahuje vnitrostátní právní řád členských států. Vnitrostátní procesní předpisy musejí být v souladu se **zásadou efektivity**, tedy splňovat požadavek účinné

¹ Směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o zneužívajících ujednáních ve spotřebitelských smlouvách (Úř. věst. 1993, L 95, s. 29; Zvl. vyd. 15/02, s. 288, a oprava, Úř. věst. 2016, L 303, s. 26).

² Rozsudek ze dne 6 října 2009, Asturcom Telecomunicaciones, [C-40/08](#).

³ Rozsudek ze dne 26. ledna 2017, Banco Primus, [C-421/14](#).

⁴ Rozsudek ze dne 21. prosince 2016, Gutiérrez Naranjo a další, [C-154/15](#), [C-307/15](#) a [C-308/15](#) (viz tisková zpráva č. [144/16](#)).

⁵ Rozsudek ze dne 14. března 2013, Aziz, [C-415/11](#) (viz tisková zpráva č. [30/13](#)).

⁶ Rozsudek ze dne 26. června 2019, Addiko Bank, [C-407/18](#).

soudní ochrany⁷. Soudní dvůr měl v tomto ohledu za to, že bez účinného přezkumu případné zneužívající povahy ujednání dotyčné smlouvy nelze zaručit dodržování práv přiznaných směrnicí 93/13⁸.

Na základě těchto úvah Soudní dvůr dnes vydal čtyři rozsudky.

Věc C-869/19, Unicaja Banco

Žádost byla předložena v rámci sporu mezi L a Banco de Caja España de Inversiones, Salamanca y Soria SAU, jejíž právní nástupkyní se stala Unicaja Banco SA, týkajícího se toho, že vnitrostátní odvolací soud neuplatnil z úřední povinnosti důvod vycházející z porušení unijního práva. Bankovní instituce poskytla L úvěr zajištěný zástavním právem k nemovitosti. Tato smlouva obsahovala „ujednání o minimální úrokové sazbě“, podle kterého variabilní sazba nemůže být nižší než 3 %. L podala proti této instituci žalobu, kterou se domáhala určení neplatnosti tohoto ujednání a vrácení bezdůvodně vybraných částek, když tvrdila, že je třeba prohlásit, že je toto ujednání zneužívající vzhledem k tomu, že je netransparentní. Soud prvního stupně žalobě vyhověl, přičemž omezil časové restituční účinky na základě vnitrostátní judikatury. Odvolací soud, u něhož podala bankovní instituce odvolání, nenařídil vrácení všech částek vybraných na základě „ujednání o minimální úrokové sazbě“, jelikož L nepodala proti rozsudku vydanému v prvním stupni odvolání. Španělské právo stanoví, že pokud část výroku rozsudku není žádným z účastníků řízení zpochybněna, odvolací soud ji nemůže zbavit jejích účinků nebo změnit její obsah. Toto pravidlo vykazuje podobnost s překážkou věci pravomocně rozsouzené. **Nejvyšší španělský soud** se tedy dotázal Soudního dvora na slučitelnost vnitrostátního práva s unijní právem, zejména pokud jde o okolnost, že vnitrostátní soud, k němuž bylo podáno odvolání proti rozsudku, jímž bylo časově omezeno vrácení částek bezdůvodně zaplacených spotřebitelem na základě ujednání prohlášeného za zneužívající, nemůže uplatnit z úřední povinnosti důvod vycházející z porušení tohoto ustanovení a nařídí vrácení všech uvedených částek.

Soudní dvůr, který připomněl svou judikaturu, **znovu potvrdil, že unijní právo brání vnitrostátní judikatuře, která omezuje časové restituční účinky jen na částky, které byly podle zneužívajícího ujednání bezdůvodně uhrazeny po vyhlášení rozhodnutí**, v němž byla soudem určena tato zneužívající povaha⁹.

Soudní dvůr má rovněž za to, že uplatnění dotčených zásad vnitrostátního soudního řízení může znemožnit nebo nadměrně ztížit ochranu těchto práv, čímž je porušena zásada efektivity. **Unijní právo totiž brání použití zásad vnitrostátního soudního řízení, podle nichž vnitrostátní soud, k němuž bylo podáno odvolání proti rozsudku, jímž bylo časově omezeno vrácení částek bezdůvodně zaplacených spotřebitelem na základě ujednání prohlášeného za zneužívající, nemůže uplatnit z úřední povinnosti důvod vycházející z porušení tohoto ustanovení a nařídí vrácení všech uvedených částek**, jestliže skutečnost, že dotčený spotřebitel toto časové omezení nezpochybnil, nelze přičíst jeho úplné nečinnosti.

Affaire C-600/19, Ibercaja banco).

Žádost byla předložena v rámci sporu mezi MA a Ibercaja Banco SA ve věci **žádosti o zaplacení úroků dlužných bankovní instituci z důvodu neplnění**, ze strany MA a PO, **smlouvy o hypotečním úvěru**, uzavřené mezi těmito stranami. Příslušný soud rozhodl o výkonu exekučního titulu týkajícího se nemovitosti zatížené hypotékou, patřící Ibercaja Banco, a povolil výkon k tíži spotřebitelů. Až v průběhu řízení o výkonu, konkrétně po dražbě nemovitosti zatížené hypotékou, se MA dovolal zneužívající povahy ujednání o úrocích z prodlení a ujednání o minimálním úroku, tedy až když účinek překážky věci pravomocně rozsouzené a prekluze neumožňují ani soudu, aby i bez návrhu přezkoumal zneužívající povahu ujednání, ani spotřebiteli, aby se dovolával zneužívající povahy uvedených ujednání. Smlouva byla předmětem přezkoumání

⁷ Rozsudek ze dne 10. června 2021, BNP Paribas Personal Finance, [C-776/19 až C-782/19](#) (viz tisková zpráva č. [100/21](#)).

⁸ Rozsudek ze dne 4. června 2020, Kancelaria Medius, [C-495/19](#).

⁹ Výše uvedený rozsudek Gutiérrez Naranjo a další, [C-154/15](#), [C-307/15](#) a [C-308/15](#).

i bez návrhu již při zahájení řízení o výkonu exekučního titulu týkajícího se nemovitosti zatížené hypotékou, aniž by však byl přezkum sporných ujednání výslovně uveden a odůvodněn.

Podle Soudního dvora **unijní právo brání vnitrostátním právním předpisům, které z důvodu překážky věci pravomocně rozsouzené a prekluze neumožňují ani soudu, aby i bez návrhu zkoumal zneužívající povahu smluvních ujednání v rámci řízení o výkonu exekučního titulu týkajícího se nemovitosti zatížené hypotékou, ani spotřebiteli, aby se po uplynutí lhůty pro podání námítky dovolával zneužívající povahy těchto ujednání v tomto řízení nebo v pozdějším určovacím řízení, pokud uvedená ujednání již byla předmětem přezkumu jejich případné zneužívající povahy provedeného soudem i bez návrhu, ale soudní rozhodnutí povolující výkon exekučního titulu týkajícího se nemovitosti zatížené hypotékou neuvádí žádné odůvodnění, alespoň ve stručné formě, prokazující tento přezkum a ani neuvádí, že posouzení provedené tímto soudem po uvedeném přezkumu již nebude možné zpochybnit bez podání námítky v uvedené lhůtě.**

Když však bylo řízení o výkonu exekučního titulu týkajícího se nemovitosti zatížené hypotékou ukončeno a vlastnické právo k tomuto majetku bylo převedeno na třetí osobu, soud již nemůže provést přezkum zneužívající povahy smluvních ujednání, který by vedl ke zrušení aktů o převodu vlastnictví a ke zpochybnění právní jistoty převodu vlastnictví, který již byl uskutečněn vůči třetí osobě. Spotřebiteli však musí být v takové situaci umožněno dovolávat se zneužívající povahy ujednání smlouvy o hypotečním úvěru, aby mohl účinně a v plném rozsahu uplatnit svá práva na základě této směrnice, s cílem získat náhradu finanční škody vzniklé uplatněním těchto ujednání.

Spojené věci C-693/19, SPV Project 1503, a C-831/19, Banco di Desio e della Brianza a další

Žádosti byly předloženy v rámci sporů zaprvé mezi SPV Project 1503 Srl a YB, a zadruhé mezi Banco di Desio e della Brianza SpA a dalšími úvěrovými institucemi na straně jedné a YX a ZW na straně druhé, týkajících se **exekučních řízení založených na exekučních titulech, které založily překážku věci pravomocně rozsouzené.** Italské exekuční soudy si kladou otázku ohledně zneužívající povahy smluvní pokuty a ujednání upravujícího úroky z prodlení v rámci smluv o financování, jakož i ohledně zneužívající povahy určitých ujednání smluv o ručení. Věřitelé získali na základě těchto smluv platební rozkazy, které se staly konečnými. Tyto soudy však uvádějí, že na základě zásad vnitrostátního procesního práva se v případě, že spotřebitel odpor nepodal, překážka věci pravomocně rozsouzené pojící se k platebnímu rozkazu vztahuje na nezneužívající povahu ujednání smlouvy o ručení, a to i při neexistenci jakéhokoli výslovného přezkumu zneužívající povahy těchto ujednání soudem, který tento platební rozkaz vydal.

Soudní dvůr má za to, že taková vnitrostátní právní úprava **může zbavit povinnost, která přísluší vnitrostátnímu soudu přezkoumat z úřední povinnosti případně zneužívající povahu smluvních ujednání, její podstaty.** Požadavek účinné soudní ochrany vyžaduje, aby exekuční soud mohl posoudit, a to i poprvé, případně zneužívající povahu smluvních ujednání, která sloužila jako základ pro platební rozkaz, jenž soud vydal na návrh věřitele a proti němuž dlužník nepodal odpor.

Věc C-725/19, Impuls Leasing România

Žádost byla předložena v rámci sporu mezi IO a společností Impuls Leasing Romania IFN SA, ve věci námítky proti nucenému výkonu exekučního titulu mířící proti úkonům nuceného výkonu týkajícím se smlouvy o leasingu. Rumunský soud uvádí, že smlouva o leasingu, na jejímž základě bylo zahájeno řízení o nuceném výkonu rozhodnutí, obsahuje určitá ujednání, která by mohla být považována za zneužívající.

Rumunská právní úprava však neumožňuje soudu rozhodujícímu o nuceném výkonu, k němuž je podána námitka proti tomuto výkonu, aby z úřední povinnosti nebo na návrh spotřebitele posoudil zneužívající povahu ujednání smlouvy uzavřené mezi spotřebitelem a prodávajícím nebo poskytovatelem, která je exekučním titulem, jelikož existuje žaloba podle obecného práva, v rámci níž může soud rozhodující o této žalobě přezkoumat zneužívající povahu ujednání takové

smlouvy. Soud rozhodující o žalobě ve věci samé, která se odlišuje od žaloby týkající se řízení o výkonu rozhodnutí, má zajisté možnost uvedené řízení přerušit. Spotřebitel, který navrhuje přerušení řízení o nuceném výkonu, je však povinen složit jistotu vypočtenou na základě hodnoty předmětu žaloby.

Podle Soudního dvora je přitom pravděpodobné, že dlužník v prodlení s platbou nedisponuje finančními prostředky nezbytnými k tomu, aby složil požadovanou jistotu. Tyto náklady mimoto nesmí odrážet spotřebitele od podání žaloby k soudu za účelem přezkumu případně zneužívající povahy smluvních ujednání, což platí tím spíše, pokud hodnota podaných žalob značně přesahuje celkovou hodnotu smlouvy.

Soudní dvůr má tedy za to, že unijní právo brání takové vnitrostátní právní úpravě.

UPOZORNĚNÍ: Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce umožňuje soudům členských států, aby v rámci sporu, který projednávají, položily Soudnímu dvoru otázky týkající se výkladu práva Unie nebo platnosti aktu Unie. Soudní dvůr nerozhoduje ve sporu před vnitrostátním soudem. Vnitrostátní soud musí věc rozhodnout v souladu s rozhodnutím Soudního dvora. Toto rozhodnutí je stejně tak závazné pro ostatní vnitrostátní soudy, které případně budou projednávat podobný problém.

Neoficiální dokument pro potřeby sdělovacích prostředků, který nezavazuje Soudní dvůr.

Úplné znění rozsudků a jejich shrnutí ([C-600/19](#), [C-693/19](#) a [C-831/19](#), [C-725/19](#), [C-869/19](#)) se zveřejňuje na internetové stránce CURIA v den vyhlášení.

Kontaktní osoba pro tisk: Balázs Lehóczki ☎ (+352) 4303 5499